

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ МАЙБУТНЬОГО

Шакін В. Р.

e-mail: viacheslav.shakin@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії,
м. Харків, Україна

This article examines the revolutionary impact of artificial intelligence on education, healthcare, and the creative industries. What impact do artificial intelligence systems have on simple and more complex everyday tasks? The analysis highlights the need for comprehensive international standards to ensure the safe and equitable development of AI. In addition, the emergence of new professions, such as the operator engineer, is highlighted as a consequence and disruptive force of this digital revolution.

Світ стоїть на порозі нової технологічної революції — революції штучного інтелекту. Нейронні мережі вже стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Спілкування з інтелектуальними чат-ботами, (такими, як GPT) стало не лише зручнішим, а й швидшим способом отримання інформації, ніж традиційний пошук у мережі. Рішення математичних задач, генерація креативного контенту та автоматизація рутинних процесів тепер доступні онлайн. Ще кілька років тому нейронні мережі викликали скепсис: їх вважали недосконалими та часто висміювали за помилки в обробці даних. Сьогодні ж складно уявити професійну діяльність без допомоги таких інструментів. Особливо це стосується творчих індустрій, зокрема, ігрової, де штучний інтелект активно використовується для створення концептуального мистецтва, сюжетів і навіть механік гри. Крім того, з'являються нові професії, наприклад, фахівці з промпт-інжинірингу, які професійно працюють із штучним інтелектом, налаштовуючи його для різних завдань. У майбутньому такі навички стануть обов'язковими для кожного, адже взаємодія з ШІ поступово проникає у всі сфери життя.

Штучний інтелект має величезний потенціал для розв'язання глобальних викликів, таких, як зміна клімату, боротьба з епідеміями чи оптимізація енергоспоживання. Системи на базі ШІ аналізують великі обсяги даних, що дозволяє швидше прогнозувати та реагувати на природні катастрофи. Так, нейромережі використовуються для моніторингу стану екосистем і пошуку шляхів їх збереження. У сфері медицини ШІ сприяє розробці нових ліків, діагностиці захворювань на ранніх стадіях та управлінню медичними ресурсами. Якщо ШІ розвиватиметься у гармонії з людськими цінностями, він може стати ключовим інструментом у створенні сталого майбутнього для нашої планети.

Попри численні переваги, використання штучного інтелекту супроводжується низкою етичних питань. Як забезпечити прийняття рішень системами ШІ без дискримінації або упередженості? Хто має нести відповідальність за помилки ШІ, особливо у критично важливих сферах, таких, як медицина чи правоохоронна діяльність? Важливим є також питання прозорості алгоритмів, що використовуються для прийняття рішень. Без належного контролю можуть виникнути ситуації, коли ШІ буде використаний для маніпуляцій, масового стеження чи навіть створення загрозливих технологій. Крім того, розвиток штучного інтелекту пов'язаний з іншими суттєвими ризиками. Найбільший із них — загроза витіснення людини з багатьох професій. Те, що сьогодні є доповненням до роботи дизайнерів, програмістів та інших фахівців, завтра може стати їхньою заміною. Ще одна проблема — напрям, у якому розвивається штучний інтелект. Наприклад, компанія OpenAI, яка є одним із лідерів у цій галузі, спочатку фокусувалася на безпечному та етичному розвитку своїх технологій. Проте останнім часом пріоритет змістився у бік комерціалізації, що викликає побоювання щодо можливих наслідків для суспільства.

Утім, можливий і оптимістичний сценарій розвитку подій. ШІ може стати не просто інструментом, а повноцінним партнером для людини. Уявімо, що в майбутньому нейромережі зможуть працювати разом із людьми над спільними проектами, надихати й сприяти креативності. Ключовим кроком до цього стане інтеграція базових людських потреб у систему штучного інтелекту. Сучасні дослідники вважають, що можна створити штучну особистість (ШО), яка не лише виконуватиме завдання, а й розумітиме моральні, етичні та соціальні аспекти. Формування таких «цифрових особистостей» змінить підхід до розробки ШІ, зробивши його частиною суспільства, а не лише інструментом. Як дитина формується під впливом батьків, так і штучний інтелект має бути «вихований» із урахуванням моральних принципів та суспільних цінностей, щоб стати надійним партнером для людства. Розвиток штучного інтелекту — це унікальний шанс для людства, але водночас і велика відповідальність. Важливо спрямувати цю технологію в русло, яке дозволить гармонійно інтегрувати її в суспільство. Від того, як зараз буде визначено вектор розвитку, залежить майбутнє професій, економіки та соціальних відносин. Штучний інтелект повинен стати нашим союзником, а не загрозою.

Список використаних джерел

1. The AI Revolution: The Road to Superintelligence. URL: <https://waitbutwhy.com/2015/01/artificial-intelligence-revolution-1.html> (дата звернення 28.01.25)

2. The Malicious Use of Artificial Intelligence: Forecasting, Prevention, and Mitigation. URL: <https://arxiv.org/abs/1802.07228> (дата звернення 28.01.25).